

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **S., s. r. o.**, zastoupeného JUDr. Lubomírem Dokoupilem, advokátem se sídlem v Praze 6, Krohova 2354/50, proti žalovanému označenému v žalobě jako **Finanční úřad v Jablonci nad Nisou**, se sídlem na ulici Podhorská 2, v řízení o kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 25. 5. 2004, č. j. 59 Ca 55/2004 – 47,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 25. 5. 2004, č. j. 59 Ca 55/2004 – 47 **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Finanční úřad v Jablonci nad Nisou vydal platební výměr dne 11. 1. 2002 pod č. j. 1896/02/187980/6388 na odvod neoprávněně zadržených prostředků státního rozpočtu republiky ve výši 6.milionů Kč a téhož dne platební výměr na penále za neoprávněně zadržení prostředků státního rozpočtu republiky za období od 1. 1. 1999 do 9. 1. 2002 ve výši 6.milionů Kč. Odvolání podaná proti oběma těmito rozhodnutím byla Finančním ředitelstvím v Ústí nad Labem zamítnuta, a to ve vztahu k rozhodnutí o odvodu neoprávněně zadržených prostředků státního rozpočtu dne 31. 1. 2003 pod č. j. 6197/170/02/Da a ve vztahu k penále dne 3. 3. 2003 pod č. j. 6197/170/02/1/Da. Žalobce napadl žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci rozhodnutí Finančního úřadu v Jablonci nad Nisou, a soud usnesením žalobu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) pro nesplnění jiné podmínky řízení, když za žalovaného byl uveden

finanční úřad jako správní orgán I. stupně a tento nedostatek je neodstranitelný. Žalobce podal dne 12. 6. 2004 kasační stížnost brojící proti usnesení krajského soudu a tuto svou kasační stížnost odůvodňuje nezákonností rozhodnutí o odmítnutí návrhu spočívající v nesprávném postupu soudu, neboť ten nepřihlížel k argumentaci obsažené v žalobě.

Nejvyšší správní soud do doby vydání usnesení rozšířeného senátu ze dne 12. října 2004 (NSS 5 Afs 16/2003) rozhodoval v souladu s právním názorem vycházejícím z premisy, že pokud stěžovatel v rozporu s výslovným zněním zákona podal žalobu proti jinému správnímu orgánu, než proti tomu, kdo rozhodl v posledním stupni, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení, který byl důvodem pro odmítnutí žaloby krajským soudem.

Uvedený právní názor byl však překonán právě zmíněným stanoviskem rozšířeného senátu /§ 17 odst. 1, § 16 odst. 3 písm. a) s. ř. s./ s konceptem odlišného právního názoru, opírajícího se o nález Ústavního soudu č. j. II. ÚS 126/01 ze dne 4. 12. 2001 a rozsudek ESLP ve věci *BULENA proti ČESKÉ REPUBLICE* (stížnost č. 57567/00) ze dne 20. dubna 2004.

V dané věci je skutkový i procesní stav shodný, jako ve věci 5 Afs 16/2003 Nejvyššího správního soudu. Proto jsou i závěry, o něž se tento soud opírá shodné. Soud poukazuje zejména na ust. § 5 o. s. ř. (srov. § 64 s. ř. s.) o tom, že soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech. Podle § 43 o. s. ř. předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Není-li přes výzvu předsedy senátu podání řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením podání, kterým se zahajuje řízení, odmítne. K ostatním podáním soud nepřihlíží, dokud nebudou řádně opravena nebo doplněna. O těchto následcích musí být účastník poučen. Podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže soud o téže věci již rozhodl nebo o téže věci již řízení u soudu probíhá nebo nejsou-li splněny jiné podmínky řízení a tento nedostatek je neodstranitelný nebo přes výzvu soudu nebyl odstraněn, a nelze proto v řízení pokračovat. Paragraf 41 odst. 2 o. s. ř. stanoví, že každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen a paragraf 69 s. ř. s. uvádí, že žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla.

Přepjatý formalismus při posuzování náležitostí žaloby ve správním soudnictví neodpovídá principu materiálního právního státu, ale ani samotnému poslání soudnictví. Primárním účelem soudní ochrany obecně je poskytování ochrany subjektivním právům, a pokud jde o správní soudnictví zvláště, potom subjektivním právům veřejným; tato ochrana musí být skutečná a spravedlivá. Soudy jsou nezávislé a nestranné státní orgány, které usilují o nalezení spravedlnosti rozhodováním v konkrétních věcech a které nemohou odmítnout zabývat se určitou věcí ze zcela formálních či spíše formalistických důvodů, ale pouze z takových příčin, které poskytování soudní ochrany skutečně vylučují; jiný přístup by byl stěžejí ústavně-konformní a znamenal by odepření spravedlnosti. Právo na spravedlivý proces je jedním ze základních práv, které má každý vůči státu, a které mu garantuje nejen Listina základních práv a svobod, ale též Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Meze práva na spravedlivý proces stanoví jednotlivé procesní řády (např. náležitosti žaloby, lhůta pro její podání, procesní podmínky), při jejichž výkladu je v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod nezbytné šetřit jejich podstaty a smyslu a nezneužívat je k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Nabízejí-li se přitom dvě interpretace, z nichž jedna

hovoří ve prospěch výkonu práva na spravedlivý proces a druhá proti němu, musí soud vždy zvolit výklad první.

Žaloba ve správním soudnictví představuje procesní úkon, jímž se žalobce obrací na soud a žádá jej, aby jeho veřejnému subjektivnímu právu, které bylo ohroženo či porušeno, originálně poskytl spravedlivou ochranu. Jestliže tedy soudní řád správní požaduje, aby žaloba splňovala určité náležitosti, nečiní tak proto, aby krajské soudy formalisticky trvaly na naplnění litery zákona, ale proto, aby žaloba mohla být podkladem právě pro poskytování několikrát zmíněné spravedlivé ochrany veřejným subjektivním právům v rámci soudního řízení. Na žalobu je přitom nutno pohlížet jak na jeden celek; proto nelze jednotlivé náležitosti posuzovat izolovaně.

Stejný přístup je třeba volit i při odstraňování vad žaloby, tedy skutečných nedostatků obecných či zvláštních náležitostí žaloby, které brání tomu, aby žaloba mohla být podkladem projednání a rozhodnutí věci. Pokud je namístě vady odstraňovat (např. žalobce neuvádí v žalobě žádné konkrétní výtky vůči napadenému rozhodnutí, ale pouze povšechně cituje ustanovení právních předpisů), pak soud musí žalobce vždy k odstranění těchto vad vyzvat, stanovit mu k jejich odstranění přiměřenou lhůtu, a poučit jej jednak o následcích nesplnění této výzvy, a jednak o tom, jak má vadu odstranit. Toto poučení přitom musí být konkrétní (pouhá parafráze vybraných ustanovení soudního řádu správního je tedy nedostačující) a musí být diferencované v závislosti na individuální charakteristice žalobce, vůči němuž směřuje.

V souzené věci odmítl Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci žalobu proto, že shledal neodstranitelný nedostatek podmínky řízení způsobený tím, že žalobce označil v žalobě chybně jako účastníka řízení správní orgán I. stupně. Tento názor je nesprávný. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s. osoba žalovaného není určena tvrzením žalobce, ale kogentně ji určuje zákon. Sám soudní řád správní v obecném ustanovení § 33 odst. 1 praví, že odpůrcem (žalovaným) je ten, o němž to stanoví zákon. Na toto ustanovení potom navazuje § 69 s. ř. s., podle něhož je v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle dílu prvního hlavy druhé části třetí správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla. Je tedy věcí soudu, aby v řízení jako s žalovaným jednal s tím, kdo skutečně žalovaným má být, a ne s tím, koho chybně označil v žalobě žalobce.

Žalobce sice označil jako žalovaného „Finanční úřad v Jablonci nad Nisou“ a v petitu se domáhal zrušení rozhodnutí uvedeného finančního orgánu, avšak v textu žaloby uvedl, že podal odvolání, které zamítlo Finanční ředitelství v Ústí nad Labem a jedno z těchto rozhodnutí k žalobě přiložil. V žalobě pak vytýkal nedostatky ve skutkových zjištěních a nesprávné právní posouzení i rozhodnutí odvolacího. S ohledem na shora zmíněné principy, s nimiž je nezbytné přistupovat k posuzování náležitostí žaloby, jakož i na fakt, že z hlediska soudního přezkumu tvoří rozhodnutí správních orgánů I. a II. stupně jeden celek, bylo nepochybné, že žaloba jednak poskytuje dostatečný podklad soudu k projednání a rozhodnutí věci, a jednak z ní vyplývalo i to, že žalovaným je ve skutečnosti Finanční ředitelství v Ústí nad Labem. Krajský soud měl proto sám s tímto správním orgánem jako s žalovaným začít jednat, aniž by žalobce ke správnému určení osoby žalovaného vyzýval, a aniž by o tom vydával zvláštní usnesení (arg. § 53 odst. 2 s. ř. s. *a contrario*). Soud se však bude muset vypořádat se skutečností, že stěžovatel v žalobě hovoří pouze o rozhodnutí o odvolání ze dne 31. 1. 2003, nikoli již o rozhodnutí ze dne 3. 3. 2003.

Součinnost žalobce by soud musel vyžadovat jedině tehdy, pokud by žalobce v celé žalobě napadal toliko rozhodnutí správního orgánu I. stupně a o rozhodnutí o odvolání by v žalobě vůbec nehovořil, resp. z žaloby by tato skutečnost nijak nevyplývala. Tehdy by soud měl postupovat podle § 37 odst. 5 s. ř. s. a žalobce konkrétně a s ohledem na jeho individuální vlastnosti a specifika případu poučit o tom, jaké rozhodnutí může žalobou napadat, v jaké lhůtě tak může učinit, stanovit mu k doplnění žaloby v tomto směru přiměřenou lhůtu a poučit jej, že jeho žaloba bude jako nepřipustná podle § 68 písm. a) a § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítnuta, pokud výzvě soudu nevyhoví.

Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu zrušil podle § 110 odst. 1 s. ř. s. s tím, že povede další řízení a žalobou se bude zabývat věcně.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 16. prosince 2005

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu